

Briselē, 2019. gada 27. maijā
(OR. en)

9728/19

JAI 590
CATS 82
COPEN 238
EUROJUST 107
EJN 50

PIEZĪME

Sūtītājs:	prezidentvalsts
Saņēmējs:	Padome
Iepr. dok. Nr.:	9317/19
Temats:	Turpmākā virzība savstarpējas atzīšanas jomā krimināllietās – politikas debates

Austrijas prezidentūras laikā Padome pieņēma secinājumus par tematu "Savstarpējas atzīšanas veicināšana, vairojot savstarpēju uzticēšanos" (OV C 449, 13.12.2018., 6. lpp.).

Darbojoties tālāk uz minētā pamata, prezidentvalsts Rumānija veica novērtējumu par pašreizējo ES tiesisko regulējumu tiesu iestāžu sadarbības krimināllietās jomā, lai izvērtētu līdz šim paveikto, novērtētu, vai ir kādi trūkumi vai nepilnības, un apsvērtu, kā tos varētu efektīvi risināt.

Šajā nolūkā prezidentvalsts publicēja diskusiju dokumentu (6286/19) un rīkoja diskusijas *COPEN* darba grupā un Sadarbībai krimināllietās izveidotajā policijas un tiesu iestāžu koordinācijas komitejā (*CATS*).

Ziņojums, ko prezidentvalsts sagatavojusi, pamatojoties uz savāktajiem datiem, ir izklāstīts pielikumā.

Tiek uzsvērts, ka šis ir prezidentvalsts ziņojums, tāpēc tas atspoguļo prezidentvalsts viedokli. Tomēr pēc diskusijām ar dalībvalstīm, pēdējoreiz – *CATS* sanāksmē 2019. gada 13. maijā, prezidentvalsts ir pārliecināta, ka šo ziņojumu atbalsta liels vairākums dalībvalstu. Turklāt jāatzīmē, ka tāpat ir atspoguļotas arī mazākuma nostājas.

Jāatzīmē arī, ka pēc Pastāvīgo pārstāvju komitejas 2019. gada 22. maija sanāksmes, kurā dalībvalstis piekrita prezidentvalsts ziņojumu iesniegt Padomei, tekstā tika izdarīti daži nelieli lingvistiski precizējumi.

Tieslietu un iekšlietu padome tiek aicināta 2019. gada 6. un 7. jūnija sanāksmē rīkot politikas debates, par to pamatu izmantojot šo ziņojumu.

**Prezidentvalsts ziņojums par turpmāko virzību tiesas nolēmumu savstarpējas atzīšanas jomā
krimināllietās**

I. Ievads

• Konteksts

Tiesu iestāžu sadarbība krimināllietās Eiropas Savienībā ir ievērojami attīstījusies, kopš Tamperes Eiropadome (1999) nolēma, ka savstarpējai atzīšanai būtu jākļūst par šādas sadarbības stūrakmeni.

Mūsdienās Eiropas Savienībai ir visaptverošs tiesiskais regulējums tiesu iestāžu sadarbības krimināllietās jomā, kam pamatā ir kopīgas vērtības attiecībā uz tiesiskumu un pamattiesībām. Šā regulējuma galvenie elementi ir instrumenti, kuru pamatā ir savstarpējas atzīšanas princips.

Viens no visefektīvākajiem juridiskajiem instrumentiem šajā jomā joprojām ir Padomes Pamatlēmums 2002/584/TI par Eiropas apcietināšanas orderi un par nodošanas procedūrām starp dalībvalstīm. Pastāv arī dažādi citi juridiskie instrumenti, no kuriem daži tiek izmantoti salīdzinoši bieži (piemēram, Pamatlēmums 2008/909/TI par brīvības atņemšanas sodiem), savukārt citi tiek izmantoti retāk (piemēram, Pamatlēmums 2008/947/TI par probācijas pasākumiem un Pamatlēmums 2009/829/TI par uzraudzības pasākumiem).

Direktīva 2014/41/ES par Eiropas izmeklēšanas rīkojumu krimināllietās aizstāj tradicionālo savstarpējo tiesisko palīdzību ar sadarbības mehānismu, kura pamatā ir savstarpēja atzīšana, jo īpaši attiecībā uz pierādījumu iegūšanu. Regula (ES) 2018/1805 par iesaldēšanas rīkojumu un konfiskācijas rīkojumu savstarpējo atzīšanu un jaunais priekšlikums regulai par Eiropas elektronisko pierādījumu sniegšanas un saglabāšanas rīkojumiem elektronisko pierādījumu gūšanai krimināllietās vēl vairāk papildinās ES savstarpējās atzīšanas instrumentus tiesu iestāžu sadarbībai krimināllietās.

- **Ziņojuma mērķis**

Šķiet, bija pienācis laiks izvērtēt pašreizējo ES tiesisko regulējumu tiesu iestāžu sadarbības krimināllietās jomā, lai izvērtētu līdz šim paveikto, novērtētu, vai ir kādi trūkumi vai nepilnības, un apsvērtu, kā tos varētu efektīvi risināt.

Iepriekšējās (Austrijas) prezidentūras laikā Padome koncentrējās uz savstarpēju uzticēšanos kā nosacījumu savstarpējai atzīšanai un ar to saistītiem jautājumiem. Tālab 2018. gada 7. decembrī Padome pieņēma secinājumus par tematu "Savstarpējas atzīšanas veicināšana, vairojot savstarpēju uzticēšanos" (OV C 449, 13.12.2018., 6. lpp.).

Tieslietu un iekšlietu ministru neformālajā sanāksmē Bukarestē, kas notika 2019. gada 7. un 8. februārī, ministri apsprieda vairākus jautājumus par tiesu iestāžu sadarbības krimināllietās nākotni Eiropas Savienības kopējā justīcijas telpā.

Lai sekmētu turpmākas diskusijas par šo jautājumu, prezidentvalsts 2019. gada 11. februārī publicēja diskusiju dokumentu par tematu "Turpmākā virzība tiesas nolēmumu savstarpējas atzīšanas jomā krimināllietās, reaģējot uz nepieciešamību izvairīties no nesodāmības un ievērot procesuālās garantijas" (6286/19).

Daudzas delegācijas sniedza pozitīvu atbildi uz prezidentvalsts diskusiju dokumentā uzdotajiem jautājumiem un deva ļoti vērtīgu ieguldījumu un interesantas idejas, kas varētu pavērt ceļu turpmākām norisēm šajā jomā.

Rakstiskās atbildes, ko sniedza Austrija, Bulgārija, Horvātija, Čehija, Igaunija, Somija, Francija, Grieķija, Vācija, Ungārija, Latvija, Nīderlande, Polija, Portugāle, Slovākijas Republika, Slovēnija un Zviedrija, ir apkopotas dokumentā WK 2948/2019 + ADD 1 + ADD 2.

Pamatojoties uz rakstiskajām atbildēm, prezidentvalsts 2019. gada 12. martā iesniedza papildu dokumentu "Turpmākā virzība savstarpējas atzīšanas jomā krimināllietās – viedokļu apmaiņa, balstoties uz prezidentvalsts piezīmi" (6999/19), kas bija pamats diskusijām Ar sadarbību krimināllietās saistītu jautājumu darba grupas (*COPEN*) sanāksmes laikā 2019. gada 18. martā.

Prezidentvalsts ir tiekusies paust transversālu viedokli, koncentrējoties uz četriem diskusiju tematiem, kas ir saistīti ar savstarpējas atzīšanas instrumentu piemērošanu un savstarpējas uzticēšanās principu:

- a) izaicinājumi, ar ko saskaras, piemērojot spriedumā lietā *Aranyosi* izklāstītos kritērijus vai piemērojot neatzīšanas pamatojumus savstarpējās atzīšanas instrumentos;
- b) apmācība un norādījumi par savstarpējas atzīšanas instrumentiem;
- c) nepilnību apzināšana savstarpējas atzīšanas instrumentu piemērošanā un iespējamie risinājumi šo nepilnību novēršanai;
- d) iestāžu sistēmas uzlabošana, kas ļauj pareizi darboties tiesu iestāžu sadarbībai krimināllietās ES līmenī, un šīs iestāžu sistēmas visaptveroša izmantošana.

Jau no paša sākuma jāuzsver, ka šā ziņojuma nolūks nebija sniegt izsmelšu pārskatu par šo jautājumu, bet gan koncentrēties uz jautājumiem, kas attiecas uz savstarpējas atzīšanas instrumentu praktisko piemērošanu un kas no prezidentvalsts perspektīvas ir būtiski saistībā ar nesenajām norisēm Savienības līmenī attiecībā uz sadarbību krimināllietās. Turklāt ziņojums neskar savstarpējās novērtēšanas devītās kārtas darbības jomu, un nekas šajā ziņojumā nav paredzēts kā minētās salīdzinošās izvērtēšanas iznākuma prognoze.

II. Prezidentvalsts izklāstītie jautājumi pārdomām

A. Izaicinājumi, ar ko saskaras, piemērojot spriedumā lietā *Aranyosi* izklāstītos kritērijus vai piemērojot neatzīšanas pamatojumus

Šā temata pamatā esošā ideja bija lūgt dalībvalstu viedokli par neatzīšanas pamatojumiem vai citiem izaicinājumiem, kas rodas, piemērojot savstarpējās atzīšanas instrumentus. Tāpēc prezidentvalsts ir lūgusi dalībvalstu viedokli par neatzīšanas pamatojumu praktisko piemērošanu saistībā ar savstarpējas atzīšanas instrumentiem kopumā, kā arī par iespējamo neatzīšanas pamatojumu praktisko piemērošanu saistībā ar pamattiesību pārkāpumiem attiecībā uz Eiropas izmeklēšanas rīkojumiem.

No dalībvalstu sniegtajām atbildēm, šķiet, var secināt, ka nav ziņots par gadījumiem, kad ir notikusi atsaukšanās uz pamattiesību pārkāpumu saistībā ar Eiropas izmeklēšanas rīkojuma izpildi. Kas attiecas uz citām grūtībām, kas rodas saistībā ar neatzīšanas pamatojumiem, dažas delegācijas aicināja nodrošināt lielāku skaidrību par minimālajiem procesuālajiem standartiem saistībā ar aizmuguriskiem spriedumiem.

Galvenais jautājums, par kuru notiek debates pašreizējā *COPEN* formātā, ir jautājums par ieslodzījuma apstākļiem saistībā ar Eiropas apcietināšanas orderu (EAO) izpildi.

Šajā ziņā visakūtākā problēma pašlaik ir sprieduma lietā *Aranyosi* praktiskā piemērošana.

2016. gadā Eiropas Savienības Tiesa (EST) pasludināja spriedumu lietā *Aranyosi* ¹. Šā sprieduma interpretāciju varētu attiecināt arī uz Pamatlēmumu 2008/909/TI ², un faktiski šādas situācijas dažās dalībvalstīs jau ir pieredzētas praksē.

¹ Spriedums apvienotajās lietās C-404/15 (*Aranyosi*) un C-659/15 PPU (*Căldăraru*).

² Ģenerāladvokāta *Bot* secinājumi lietās *Aranyosi* un *Căldăraru*, 128. punkts.

Pēc šā sprieduma EST uzmanības lokā ir nonākuši vairāki citi jautājumi saistībā ar apstākļiem cietumos. Dažās lietās Tiesa jau ir pasludinājusi spriedumu (sk., piem., spriedumu lietā C-220/18 PPU *ML*), bet citās Tiesas spriedums vēl nav pasludināts (C-128/18 *Dorobanțu*).

Šajos spriedumos ir precizēti kritēriji, kas izpildes tiesu iestādēm jāņem vērā, lemjot par EAO. Prezidentvalsts uzskata – bija interesanti redzēt, kā dalībvalstis interpretē šos kritērijus un vai nākotnē šajā konkrētajā jomā būtu jāapsver kopēja darba metodoloģija / kopējas pamatnostādnes.

Dalībvalstu sniegtā informācija bija ļoti vērtīga un parādīja, ka no EST tiek gaidīti turpmāki norādījumi, jo īpaši spriedumā lietā *Dorobanțu* (C-128/18 – vēl nav pasludināts).

Saskaņā ar spriedumu lietā *Aranyosi* – principā ieslodzījuma apstākļi nav neatzīšanas vai neizpildes pamatojums, bet var būt par pamatojumu, lai atliktu EAO izpildi, un var pieļaut neizpildi tikai kā galējo līdzekli izņēmuma gadījumos. Spriedums būtu arī jāinterpretē šauri un jāpiemēro tikai izņēmuma apstākļos, izskatot katru gadījumu atsevišķi, nevis attiecībā uz visiem neizpildītajiem EAO. Būtu jāievēro spriedumā lietā *Aranyosi* ierosinātā divu posmu pieeja. Jautājums, kas tika izvirzīts *COPEN* debašu laikā, ir tas, kā pirmais posms – proti, izpildes valsts veikts vispārējo trūkumu novērtējums – būtu jāpiemēro praksē, lai varētu īstenot otro posmu – individuālos pieprasījumus nosūtīt izdevējai valstij.

Turklāt papildu informācijas pieprasīšana par ieslodzījuma apstākļiem un attiecīgās dokumentācijas saņemšana rada papildu kavējumus EAO faktiskajā izpildē un izraisa to, ka tiek nokavēti termiņi, kas noteikti, izmantojot Pamatlēmumu 2002/584/TI.

Protams, visadekvātākais risinājums, kā tikt galā ar šiem izaicinājumiem saistībā ar EST jaunākās šīs jomas judikatūras interpretāciju, būtu novērst jebkādu iespējamu pamattiesību pārkāpumu, jo īpaši attiecībā uz apstākļiem cietumos. Tā kā pārpildītība ir viens no visakūtākajiem problēmjaudājumiem saistībā ar apstākļiem cietumos, par šā jautājuma risināšanu galvenokārt būtu jāatbild izdevējai valstij, lai atjaunotu spēcīgu savstarpējo uzticēšanos ar citām dalībvalstīm. Dažās dalībvalstīs, kas saskaras ar problēmām šajā jomā, jau ir sākti likumdošanas vai politikas rakstura iekšzemes pasākumi, un šajā ziņā tiek gūti panākumi. Diemžēl šādam sarežģītam jautājumam ir vajadzīgas adekvātas stratēģijas un attiecīga atbildes reakcija, kam savukārt ir nepieciešams ievērojams laiks un resursi. Tomēr atsevišķas dalībvalstis īsteno dažādus centienus, vai arī tie tiek realizēti ar starptautiska līmeņa darbībām. Tie ietver atbilstības nodrošināšanu Eiropas Padomes būtiskajiem *acquis* noteikumiem par attieksmi pret ieslodzītajiem un ieslodzījuma apstākļu uzlabošanu. Daudzas dalībvalstis arī piedalījās prezidentvalsts Rumānijas organizētajā konferencē, kas notika 2019. gada 1.–4. aprīlī Sinajā, un Eiropas Padomes un ES rīkotajā augsta līmeņa konferencē par tematu "Atbildes reakcija uz cietumu pārpildītību", kas notika 2019. gada 24. un 25. aprīlī Strasbūrā.

Tādēļ, paturot prātā iepriekš minēto, šķiet, būtu svarīgāk īsā laikā noteikt skaidrus vienotus kritērijus, lai katra izpildes valsts uzdotu tos pašus jautājumus un katra izdevēja valsts sniegtu tā paša veida informāciju, vienlaikus paturot prātā katras iesaistītās dalībvalsts brīvības atņemšanas iestāžu sistēmas īpatnības. Šādu vienotu kritēriju nozīmīgumu apliecina gadījumi, kad izpildes valsts pieprasītās informācijas veids un atsauces uz esošajiem standartiem – vai nu Eiropas Padomes standartiem, vai Apvienoto Nāciju Organizācijas standartiem vai citiem resursu veidiem –, uz kuriem atsaucas novērtējumā (Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumi, Eiropas Komitejas spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības vai soda novēršanai ziņojumi u. c.), dažādās dalībvalstīs ievērojami atšķiras.

Ievērojams skaits delegāciju uzskata, ka šis jautājums joprojām ir ļoti svarīgs un ka dažām vienotām nesaistošām pamatnostādnēm varētu būt pozitīvs iznākums.

Prezidentvalsts uzskata, ka ir jāpievēršas šādiem aspektiem:

- 1. Skaidra priekšstata iegūšana par šīs parādības nozīmīgumu.** Šis process jau notiek, jo nesen ir izteikts aicinājums apkopot statistikas datus par to gadījumu skaitu, kad nodošana, kam pamatā ir EAO, ir atteikta/atlikta ieslodzījuma apstākļu dēļ.
- 2. Dalībvalstu praktisko ekspertzināšanu apkopošana** par to kritēriju faktisko piemērošanu, kas noteikti, izmantojot jaunāko EST judikatūru – gan attiecībā uz izaicinājumiem, gan paraugpraksi izdevējām un izpildes valstīm. Šie centieni varētu palīdzēt apzināt atkārtotus problēmjaudājumus un labākos risinājumus.
- 3. Kopējas darba metodoloģijas / kopēju pamatnostādņu izstrāde** attiecībā uz kritērijiem, kas jāņem vērā, praksē piemērojot divu posmu pieeju, kas iedibināta ar spriedumu lietā *Aranyosi*, un jo īpaši pieprasot informāciju par apstākļiem cietumos. Šai kopējai darba metodoloģijai / šīm pamatnostādnēm, protams, būs nesaistošs raksturs, tomēr tās sniegs vērtīgu ieskatu par to, kā varētu interpretēt EST spriedumus, un par to, kāda veida datus dalībvalstis galvenokārt varētu pieprasīt un pēc tam sniegt.

Tomēr šādi centieni būtu jāapsver tikai pēc tam, kad EST būs pasludinājusi spriedumu lietā *Dorobanțu*, kas, cerams, sniegs lielāku skaidrību dotajā jautājumā.

Jāuzsver, ka ierosinātie pasākumi nekādā ziņā nedublē darbības, kas plānotas turpmākajai devītajai savstarpējās novērtēšanas kārtai, kurā šis jautājums tiks detalizēti aplūkots "uz vietas", vai jebkādu citu norisi šajā jomā, ko īsteno jebkura ES iestāde, jo īpaši Padome. Gluži pretēji – prezidentvalsts izvirzīto priekšlikumu mērķis ir nodrošināt visaptverošu pieeju tam, kā varētu interpretēt EST spriedumus, lai uzlabotu pārrobežu sadarbību un savstarpēju uzticēšanos.

B. Apmācība un norādījumi par savstarpējas atzīšanas instrumentiem

Prezidentvalsts lūdza delegācijas paust viedokli par to, vai ir kādi veidi, kā varētu uzlabot mācību pasākumus un materiālus par savstarpējas atzīšanas instrumentiem, tostarp pašlaik pieejamās pamatnostādnes.

Atbildes bija ļoti detalizētas un deva daudz vielas pārdomām, ņemot vērā to, ka pašlaik tiek izvērtēta 2011. gada tiesiskās apmācības stratēģija³ un ka, pamatojoties uz minēto izvērtējumu, Komisija sagatavos nākamo stratēģiju. Tāpēc šķiet, ka šis temats ir ļoti svarīgs saistībā ar to, ka tiesu iestāžu sadarbībai ES līmenī tiek piešķirta nozīmīgāka loma.

Kas attiecas uz apmācību par savstarpējas atzīšanas instrumentu piemērošanu, ir jāievēro divi procesi: ES līmenī organizēta apmācība un iekšzemes līmenī organizēta apmācība. Šie abi procesi ir savstarpēji papildinoši, un tādēļ tie ir labi jākoordinē, lai izvairītos no centienu dublēšanās un optimāli izmantotu esošos resursus. Turklāt ir arī reģionāli mācību kursi, kuros tiek apmācīti divu vai vairāk kaimiņvalstu praktiķi. Šie projekti ir ļoti svarīgi saistībā ar reģionālo sadarbību krimināllietās, un tiem ir liela ietekme uz savstarpējo uzticēšanos un praktiķu sadarbību.

³ Sk. Komisijas paziņojumu Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Uzticēšanās veidošana tiesiskumam ES mērogā. Eiropas tiesiskās apmācības jauna dimensija", COM(2011)551 galīgā redakcija, Brisele, 13.9.2011.

Darbības, ko ES līmenī veic jo īpaši Eiropas Tiesiskās apmācības tīkls (*EJTN*), *CEPOL* un Eiropas tiesību akadēmija (*ERA*), kā arī darbības, ko ārpus ES veic Eiropas Padomes *HELP* platforma, ir ļoti kvalitatīvas, un praktiski ir snieguši pozitīvas atsauksmes. Dalībnieki atzinīgi vērtē arī apmācību, ko valsts līmenī nodrošina tiesu sistēmas darbinieku mācību iestādes; šo apmācību viņi raksturo kā ļoti noderīgu un nepieciešamajiem standartiem atbilstošu. *Eurojust* un Eiropas Tiesiskās sadarbības tīklam (*EJN*) arī ir svarīga loma savas zinātnības un ekspertzināšanu izplatīšanā, piedaloties mācību semināros, tostarp sadarbībā ar *EJTN*. Jo īpaši *EJN* kontaktpunkti veic uzdevumus, kas paredzēti 4. panta 3. punktā Padomes Lēmumā 2008/976/TI par Eiropas Tiesiskās sadarbības tīklu ⁴.

Tomēr, neraugoties uz šīm pozitīvajām atsauksmēm, šķiet, ka ir veidi, kā varētu uzlabot gan iekšzemes, gan ES apmācību savstarpējas atzīšanas jomā, jo īpaši par pašreizējiem izaicinājumiem, ar ko saskaras, piemērojot ES tiesību aktus par savstarpēju atzīšanu un paraugpraksi. Tā kā šī joma ir ļoti dinamiska, ir īpaši svarīgi, ka apmācības formāti un materiāli tiek atjaunināti. Patiesībā dalībvalstis uzsvēra, ka ir nepieciešami gan valstu, gan arī ES centieni šajā jomā.

Prezidentvalsts uzskata, ka ir jāpievēršas šādiem aspektiem:

1. Izpratnes vairošana

Kā praktiski var uzzināt par to, ka faktiski pastāv mācību kursi par savstarpējas atzīšanas instrumentiem? Viņiem ir jāzina, *kur* meklēt konkrētu mācību kursu vai materiālu, vai arī šī informācija viņiem jāsniedz nepārtrauktā plūsmā. Mūsuprāt, valsts iestādēm ir liela loma šajā jomā, un to ziņā ir nodrošināt pienācīgu koordināciju ar saviem attiecīgajiem ES partneriem. Papildus sākotnējai apmācībai ļoti svarīgas ir arī pastāvīgas apmācības aktivitātes.

⁴ OV L 348, 24.12.2008.

Ļoti noderīgi būtu arī sakopot visus attiecīgos ES mācību kursus, proti, apkopot vienviet visu ar apmācību saistīto informāciju. Šajā sakarā turpmākā Eiropas apmācības platforma (ETP) Eiropas e-tiesiskuma portāla apmācības sadaļā novērsīs to, ka trūkst visaptverošas un konsekventas informācijas par tiesiskās apmācības kursiem visu kategoriju justīcijas jomas profesionāļiem, kas pieejama dažādās ES dalībvalstīs un novērš pašreizējo sadrumstalotību.

2. Apmācības saņēmēju kategoriju racionalizēšana un tēmu racionalizēšana

Pašreizējā stratēģijā prioritāte ir piešķirta tiesnešiem un prokuroriem. Tomēr acīmredzot joprojām ir jūtama vajadzība, lai tiesneši būtu vairāk iesaistīti apmācības pasākumos. Daudzās valstīs tiesu līmenī specializācija tiesu iestāžu sadarbībā krimināllietās nav iespējama, un lietu sadalījums pēc nejaušības principa dažās valstīs liek visiem tiesnešiem, kas strādā ar krimināllietām, spēt izmantot ievērojamu skaitu ES instrumentu, kas lietojami sadarbībā krimināllietās ES līmenī.

Citas grupas, kurām būtu jāgūst vairāk labuma no apmācības pasākumiem, ir probācijas amatpersonas un brīvības atņemšanas iestāžu darbinieki, no vienas puses, un, ciktāl iespējams, tiesu darbinieki un citu juridisko profesiju pārstāvji, no otras puses. Kompetentās valsts iestādes un profesionālās struktūras, kas iesaistītas apmācības pasākumos, varētu rūpīgāk izvērtēt šo grupu konkrētās vajadzības, ņemot vērā valsts apstākļus. Tika atgādināts, ka šajā jomā darbojas gan Eiropas Padome, kas ir pieņēmusi pamatnostādnes par cietumu un probācijas darbinieku pieņemšanu darbā, atlasī, apmācību un attīstību, gan Eiropas penitenciāro mācību akadēmiju (*EPTA*) tīkls.

Attiecībā uz tematiem, kuriem apmācības pasākumos nākotnē jo īpaši būtu jāpievērš uzmanība, būtu jāizpēta praktiskas problēmas, kas rodas probācijas un uzraudzības pasākumu piemērošanā (Pamatlēmums 2008/947/TI un Pamatlēmums 2009/829/TI); šāds temats ir arī jaunākā EST judikatūra, jo īpaši saistībā ar Pamatlēmuma 2002/584/TI piemērošanu. Dažas delegācijas arī uzskatīja, ka sistemātiski būtu jāturpina rīkot apmācību saistībā ar Eiropas izmeklēšanas rīkojuma direktīvu. Īpaši arī tika minēts, ka jāpanāk, lai brīvības atņemšanas iestāžu personāls būtu daudz plašāk informēts par Pamatlēmuma 2008/909/TI noteikumiem.

3. Mācību materiālu atjaunināšana un to pieejamība plašam juridisko profesiju pārstāvju lokam ar mācību programmu pastāvīgas digitalizācijas palīdzību

Šis ir jautājums, kas atkārtoti kļūst aktuāls. Mācību materiāli ir regulāri jāatjaunina, ņemot vērā nepārtraukto judikatūras attīstību Eiropas līmenī, kā arī jaunu instrumentu ieviešanu (piemēram, Eiropas izmeklēšanas rīkojumu un tuvākajā nākotnē – jauno tiesisko regulējumu iesaldēšanas un konfiskācijas jomā (Regula (ES) 2018/1805)). ES mācību materiāli ir arī jātulko vairākās ES valodās, ne tikai franču un angļu valodā, lai sasniegtu plašāku auditoriju.

Pozitīvi rezultāti varētu būt arī nepārtrauktai digitālo un tālmācības formātu paplašināšanai. Dalībnieki var sekot šādiem kursiem savā tempā, vienkārši izmantojot datoru, kas ir pieslēgts internetam, bez nepieciešamības uz kaut kurieni doties (kas lielākoties ir laikietilpīgs un resursu ziņā ietilpīgs process). Tomēr apmācība klātienē joprojām ir svarīga, lai apmainītos ar paraugpraksi, veicinātu tīklu veidošanu starp profesionāļiem un, visbeidzot, veidotu savstarpēju uzticēšanos un uzlabotu tiesu iestāžu sadarbību.

Visi šie pasākumi ļautu plašāk izplatīt dokumentāciju tiem praktiķiem, kuri nepārvalda angļu vai franču valodu. Eiropas Komisija, *Eurojust* un *EJN* ir arī snieguši ļoti noderīgus materiālus un rokasgrāmatas, kuras praktiķi izmanto ikdienā. Komisija tuvākajā laikā publicēs jaunu rokasgrāmatu par Pamatlēmumu 2008/909/TI. Speciālistiem ES sadarbības krimināllietās jomā regulāri ir jāsaņem atjaunināta informācija par savstarpējas atzīšanas un savstarpējas uzticēšanās jomā notiekošo, un Komisija un *Eurojust* ir pielikuši ievērojamas pūles, lai to darītu. Daži piemēri dokumentiem, ko praktiķi šajā nolūkā regulāri izmanto, ir Komisijas sagatavotā "Rokasgrāmata par to, kā izsniegt un izpildīt Eiropas apcietināšanas orderi", pamatnostādnes par to, lai nolemtu, "kurai jurisdikcijai būtu jāveic kriminālvajāšana", Padomes Pamatlēmums 2002/584/TI (2002. gada 13. jūnijs) par Eiropas apcietināšanas orderi un par nodošanas procedūrām starp dalībvalstīm, kā arī *Eurojust* izdevums "Atjaunināts Tiesas judikatūras pārskats". Komisija vidējā termiņā varētu lietderīgi izpētīt iespēju izstrādāt jaunas rokasgrāmatas par Eiropas izmeklēšanas rīkojumiem un probācijas un uzraudzības pasākumiem, kad būs pietiekami daudz lietu, uz kā balstīt šādu iniciatīvu uzsākšanu.

Šajā sakarā Eiropas apmācības platforma (*ETP*) noderīgi sniegs vieglu (elektronisku) piekļuvi, izmantojot Eiropas e-tiesiskuma portālu, ES un valstu tiesiskās apmācības kursiem tieslietu jomā visā ES un mācību materiāliem, ko izstrādājuši daudzi apmācības sniedzēji justīcijas jomas profesionāļiem Eiropas Savienībā, tostarp *EJTN*. Justīcijas jomas profesionāļi varēs atrast ne tikai apmācības pasākumus, bet arī pašmācības materiālus /atsevišķus mācību materiālus par viņu meklētajiem tematiem.

Visbeidzot, bet ne mazāk svarīgi ir tas, lai papildus rokasgrāmatām, ko sagatavo ES līmenī, arī kompetentās valstu iestādes dalībvalstīs izdotu līdzīgas rokasgrāmatas vai pamatnostādnes vietējā līmenī.

4. Mācībspēku apmācība un zināšanu izplatīšana vietējā līmenī

ES tiesību akti par sadarbību krimināllietās un savstarpējas atzīšanas instrumenti būtu jāiekļauj valsts mācībuursos. Turklāt mācībspēkiem vajadzētu būt apmācītiem ne tikai par šiem tiesību aktiem un instrumentiem, bet arī par tās valsts tiesību sistēmu, kurā notiek apmācība (vai starptautisku mācību kursu gadījumā – tās(to) valsts(-u) tiesību sistēmu, kas dalībniekiem ir relevanta), lai dalībnieki labāk izprastu minētās attiecīgās tiesību sistēmas konkrētās īpatnības. Turklāt varētu izpētīt risinājumus, lai panāktu, ka tie, kas guvuši labumu no apmācības, spētu arī izplatīt savas zināšanas citiem ieinteresētajiem kolēģiem, piemēram, pašiem rakstot kopsavilkumus, nosūtot mācību materiālus un apmācot kolēģus vietējā līmenī. Būtu lietderīgi arī šo cilvēku – kuri ir augsti kvalificēti savstarpējas atzīšanas instrumentu jomā – zināšanas darīt pieejamas viņu kolēģiem gan vietējā, gan ES līmenī (piemēram, izmantojot tikai praktiķiem paredzētus tiešsaistes forumus, kuros var piedāvāt juridiskus risinājumus, balstoties uz konkrētiem jautājumiem).

C. Nepilnību apzināšana savstarpējas atzīšanas instrumentu piemērošanā un iespējamie risinājumi šo nepilnību novēršanai

Šajā jautājumā prezidentvalsts ir centusies pievērsties diviem dažādiem aspektiem: iemesliem, kāpēc mazāk piemēro konkrētus savstarpējas atzīšanas instrumentus, jo īpaši Pamatlēmumu 2008/947/TI (probācija) un Pamatlēmumu 2009/829/TI (uzraudzības pasākumi), un jautājumam par to, vai ir vajadzīgi turpmāki tiesību aktu priekšlikumi kriminālprocesuālo tiesību un kriminālprocesa nodošanas jomā.

i) Pamatlēmuma 2008/947/TI un Pamatlēmuma 2009/829/TI retāka izmantošana

Lielākā daļa delegāciju atzīmēja, ka Pamatlēmuma 2008/947/TI (probācija) un Pamatlēmuma 2009/829/TI (uzraudzības pasākumi) retāka izmantošana būtu jāizskata devītajā savstarpējās novērtēšanas kārtā un ka tāpēc šis nav īstais brīdis to apspriest. Turklāt šis pats temats tika apspriests Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla 51. plenārsēdē, kas notika 2018. gada 21.–23. novembrī Vīnē, un šīs sanāksmes secinājumi tika darīti pieejami dokumentā 14574/18.

Tomēr, tā kā vairākas delegācijas sniedza būtisku ieguldījumu šajā jautājumā, prezidentvalsts uzskata, ka, nemazinot devītās savstarpējās novērtēšanas kārtas rezultātus, joprojām būtu lietderīgi, pat tikai to izmantojot kā kontrolpārbaudes metodi, īsumā izklāstīt minēto delegāciju viedokļus. Kā apliecina turpmākais teksts, secinājumi, kurus prezidentvalsts izdarīja pēc tam, kad rūpīgi bija izskatījusi delegāciju sniegtās atbildes, lielā mērā sakrīt ar secinājumiem, kas gūti *EJN* 51. plenārsēdē.

Prezidentvalsts ieskatā, būtu jāpievēršas šādiem aspektiem:

- Ir svarīgi noteikt, vai abi pamatlēmumi (Pamatlēmums 2008/947/TI un Pamatlēmums 2009/829/TI) tiek retāk piemēroti tāpēc, ka praktiķi nav informēti par to piedāvātajām juridiskajām iespējām / viņiem nav pietiekamas pieredzes to piemērošanā, vai tāpēc, ka praktiķi neuzskata, ka abi pamatlēmumi ir piemēroti sadarbības instrumenti, kas varētu atbilst viņu praktiskajām vajadzībām. Piemēram, viena delegācija norādīja uz uzraudzības pasākumiem, saskaņā ar kuriem tiesnesim ir jānosaka apsūdzētā sniegtās informācijas uzticamība. Kamēr šāda informācija tiek saņemta no iespējamās izpildes valsts, apsūdzētais jau var būt notiesāts, un tādējādi šis pieprasījums ir lieks. Tādējādi šķiet, ka daudzos gadījumos papildu laiks, kas vajadzīgs, lai apmainītos ar papildinformāciju, ievērojami pagarina tiesvedību, pārsniedzot laika ierobežojumus, kas noteikti attiecīgajos instrumentos, un tāpēc pasākumus vairs nevar piemērot.
- Svarīgi ir arī noteikt, vai abu pamatlēmumu retāka piemērošana vienkārši nevarētu būt sekas nepietiekamai būtisku procesuālo noteikumu saskaņošanai un atšķirībām transponēšanas procesos, padarot lēmumu atzīšanu praktiski neiespējamu (piemēram, viena delegācija konkrēti atsaucās uz atšķirībām tiesību sistēmās, kas instrumentus padara neizmantojamus).

Prezidentvalsts rēķinās ar to, ka šī darba hipotēze tiks pārbaudīta devītās savstarpējās novērtēšanas kārtas laikā.

- ii) Attiecībā uz jautājumu par to, vai ir vajadzīgi turpmāki tiesību akti kriminālprocesuālo tiesību jomā, vairākas delegācijas minēja, ka lietās, kas saistītas ar kriminālprocesuālajām tiesībām, starp dalībvalstīm joprojām pastāv būtiskas atšķirības, un tas pamatotu turpmāku analīzi par to, vai būtu ieteicams un nepieciešams šajā ziņā veikt likumdošanas darbības. Tomēr dažas citas dalībvalstis skaidri norādīja, ka šajā jomā nebūtu jāveic turpmākas likumdošanas darbības, vismaz ne šajā posmā. Prezidentvalsts uzskata, ka diskusijas būtu jāturpina.

iii) Iespējamie tiesību aktu priekšlikumi par tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās

Pašreizējais praktiķu viedoklis attiecībā uz tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās ES līmenī, un jo īpaši attiecībā uz savstarpējas atzīšanas instrumentiem, ir tāds, ka ES tiesību akti ir pietiekami visaptveroši un ka tie aptver plašu aspektu loku. Tomēr ir jāuzlabo esošo instrumentu piemērošana un jāuzlabo praktiķu zināšanas, izmantojot pastāvīgu apmācību un izpratnes vairošanu.

Kas attiecas uz kriminālprocesa nodošanu, ES dalībvalstis patlaban savā starpā kriminālprocesa nodošanu veic, izmantojot Eiropas Padomes instrumentus vai pamatojoties uz savstarpību.

Dalībvalstis bieži minēja divas konkrētas konvencijas – Eiropas Konvenciju par tiesvedības nodošanu krimināllietās, Strasbūra, 1972. gads, un Konvenciju par savstarpēju tiesisko palīdzību krimināllietās, Strasbūra, 1959. gads, 21. pants ("informācijas sniegšana saistībā ar tiesvedību") –, kas sniedz derīgus risinājumus, ja tiesvedība jānodod citai valstij.

Pirmajā mirklī šķiet, ka būtu jāpietiek ar minēto instrumentu izmantošanu. Faktiski ir dalībvalstis, kas uzskata, ka tiesiskais regulējums ir pietiekami visaptverošs un darbojas apmierinošā līmenī. No otras puses, konkrētās lietas, ar ko dažas dalībvalstis ir saskārušās, liecina, ka dažkārt tas tā nav. Turklāt tikai 13 dalībvalstis ir Eiropas Konvencijas par tiesvedības nodošanu krimināllietās puses, un cita izmantojama iespēja ir dalībvalstīm izdot pieprasījumus nodot tiesvedību, pamatojoties uz savstarpību, kas ir iespējams tikai tad, ja abas valstis šādu sadarbību atļauj saskaņā ar savstarpības režīmu. Arī 1959. gada Konvencijas par savstarpēju palīdzību krimināllietās 21. panta izmantošanai ir ierobežojumi. Tāpēc, neizvēršot sīku analīzi par šo jautājumu, prezidentvalsts viedoklis, ko atbalsta arī dažas dalībvalstis, ir tāds, ka īpašam ES līmenī piemērojamam instrumentam varētu izvirzīt lielākas ambīcijas nekā abiem šiem instrumentiem, kas pieņemti jau sen. Tas arī varētu sniegt labākus risinājumus attiecībā uz ES līmenī esošo saskaņošanas vai tuvināšanas pakāpi, kas ļautu sasniegt labākus rezultātus nekā pašreizējā Eiropas Padomes sistēma.

Tiesvedības nodošanu var izmantot situācijās, kad, piemēram, ir skaidrs, ka krimināltiesību sistēmas mērķi var labāk sasniegt izpildes valstī (gadījumos, kad, piemēram, pierādījumi būtu jāpārsūta uz izpildes valsti, jo persona tur dzīvo, vai tāpēc, ka pārkāpums ir noticis galvenokārt izpildes valsts teritorijā, vai tāpēc, ka lielākā daļa pierādījumu jau tur atrodas). Tiesvedības nodošanu var izmantot arī tad, ja nodošanu, kuras pamatā ir EAO, nevar veikt. Šajā sakarā principa *aut dedere aut judicare* piemērošana ir derīga alternatīva, lai nodrošinātu, ka tiek sasniegti kriminālprocesa mērķi un tiek pilnībā piemērota pamatota soda koncepcija.

Šāds priekšlikums nav jauns. 2009. gadā Zviedrijas prezidentūras laikā tika iesniegts priekšlikums pamatlēmumam par kriminālprocesa nodošanu, taču par šo iniciatīvu, ko uzsāka 15 dalībvalstis, netika panākta vienošanās.

Tomēr prezidentvalsts uzskata, ka patlaban varētu būt īstais brīdis, lai atkārtoti izvērtētu situāciju šajā konkrētajā jomā. Šādu procesu varētu sākt pakāpeniski, un nākotnē, vidējā termiņā, varētu pievērsties šādiem aspektiem:

- a) iegūt skaidru izvērtējumu par principa *aut dedere aut judicare* konkrētu piemērošanu ES līmenī EAO procedūru satvarā kā veidu, kādā nepieļaut nesodāmību, un saistībā ar atteiktajiem EAO; turklāt attiecībā uz tiem gadījumiem, kad EAO ir izdots, lai izpildītu sodu, izvērtējot, vai dalībvalstis kā izpildes valstis spēj, ievērojot piemērojamo tiesisko regulējumu, pārņemt meklētajām personām piespriedtā soda izpildi;
- b) vidējā termiņā veikt turpmāku izpēti par nepieciešamību iesniegt tiesību akta priekšlikumu par tiesvedības nodošanu krimināllietās plašākā kontekstā, ietverot izvērtējumu par noteikumiem Pamatlēmumā 2009/948/TI par jurisdikcijas konfliktiem. To varētu sākt ar nākotnē veicamu skaidru izvērtējumu par pašreizējām tiesvedības nodošanas lietām un alternatīvu instrumentu (kas nav ES instrumenti) praktisku piemērošanu.

D. Iestāžu sistēmas uzlabošana, kas ļauj pareizi darboties tiesu iestāžu sadarbībai krimināllietās

Debates par šo tematu liecina, ka dalībvalstis piekrīt tam, ka *Eurojust* un *EJN* ir būtiska loma tiesu iestāžu sadarbības krimināllietās sekmēšanā, ko apliecina to galvenie sasniegumi kopš to izveides. Dalībvalstis ir uzsvērušas nepieciešamību saglabāt *status quo* attiecībā uz *Eurojust* un *EJN* dalību *COPEN* darba grupas pasākumos.

Lielākā daļa delegāciju uzskata, ka *EJN* tīmekļa vietne darbojas ļoti labi, un visi tās elektroniskie rīki (piemēram, tiesu atlants, *Fiches Belges*, tiesu bibliotēka) ir ļoti noderīgi un viegli lietojami tiesnešiem, prokuroriem un centrālo iestāžu pārstāvjiem. Faktiski *EJN* tīmekļa vietne tiek izcelta kā labākā vieta, kur ES praktiķi var atrast attiecīgo informāciju par ES līmenī piemērojamiem savstarpējas atzīšanas instrumentiem.

Daudzas delegācijas *Eurojust* un *EJN* īpaši minēja kā veiksmes stāstus.

Tomēr ir jānorāda vairāki punkti, kas varētu uzlabot gan *Eurojust*, gan *EJN* darbību, proti:

1. Attiecībā gan uz *Eurojust*, gan Eiropas Tiesiskās sadarbības tīklu:

- *Eurojust* un *EJN* arī turpmāk būtu jāuzņemas aktīva loma šķēršļu novēršanā un paraugprakses apzināšanā savstarpējas atzīšanas instrumentu piemērošanā;
- Dokumenti, ko sagatavojuši *Eurojust* un *EJN* attiecībā uz savstarpējas atzīšanas instrumentu praktisko piemērošanu, ir ļoti noderīgi praktiķiem. Īpaši tika norādīts uz EST judikatūras kopsavilkumu par EAO pamatlēmumu un ziņojumu par līdzekļu atgūšanu, kā arī *EJN* secinājumiem par Eiropas izmeklēšanas rīkojumu.

2. Attiecībā uz *Eurojust*:

- Būtu jānodrošina, ka *Eurojust* pašai par sevi ir piekļuve pašreizējām un turpmākām platformām, piemēram, tādām, kāda ir droša platforma Komisijas sagatavoto elektronisko pierādījumu apmaiņai;
- Būtu jānodrošina, ka *Eurojust* ir pienācīgi finanšu resursi, lai tā varētu turpināt darbību vismaz pašreizējā apjomā.

3. Attiecībā uz **Eiropas Tiesiskās sadarbības tīklu**:

- Tas, cik liela nozīme ir tam, ka ģenerālsekretariāts regulāri izplata *EJN* plenārsēdes secinājumus dalībvalstu delegācijām. Šie secinājumi katrai dalībvalstij ir arī jāizplata valsts līmenī, lai šo informāciju varētu izmantot plašs praktiķu loks;
- Nepieciešamība nodrošināt *Eurojust* pienācīgus resursus arī tāpēc, lai tā uzturētu netraucētu *EJN* darbību.

4. Attiecībā uz *COPEN*:

Pēc prezidentvalsts rīkotās apspriešanās par *COPEN* lomu, dalībvalstis, kas iesaistījās šajā aktīvajā dialogā, izplatīja vairākas vērtīgas idejas:

- *COPEN* diskusijās regulāri ņemt vērā, cik lielā mērā tiek piemēroti savstarpējas atzīšanas instrumenti;
- aicināt *Eurojust* un *EJN* un vajadzības gadījumā citus tiesu iestāžu tīklus piedalīties *COPEN* sanāksmēs, kad parastās likumdošanas procedūras ietvaros tiek apspriesti jautājumi, kas tieši skar to intereses;

- apzināt jaunus izaicinājumus un paraugpraksi un apspriest iespējamus jautājumus, kas izriet no jauniem EST spriedumiem un praktiskām problēmām, kuras rodas atkārtoti;
- izvirzīt konkrētus, praktiskus jautājumus saistībā ar savstarpējas atzīšanas instrumentiem *COPEN* (vispārēji jautājumi) sanāksmju darba kārtībā un rast risinājumus saistībā ar minētajiem jautājumiem.

5. Attiecībā uz **Komisiju**:

Vairākas delegācijas minēja Komisijas vērtīgo ieguldījumu iestāžu līmenī, jo īpaši rīkojot ekspertu sanāksmes par ES instrumentiem un konkrēti par savstarpējas atzīšanas principa piemērošanu ES līmenī. Tās uzskata, ka turpmāk šādas sanāksmes būtu rīkojamas sistemātiski, lai apspriestu katru savstarpējas atzīšanas instrumentu pirms un pēc tā īstenošanas.

Prezidentvalsts ieskatā, šajā punktā būtu jāpievēršas šādiem aspektiem:

1. *Eurojust* un *EJN* arī turpmāk būtu jākoncentrējas uz savām praktiskajām un operatīvajām darbībām un, lai to darītu pēc iespējas labāk, *Eurojust* būtu jāpiešķir atbilstošs budžets saskaņā ar piemērojamo finanšu shēmu, kas nekādā veidā nedrīkstētu traucēt *Eurojust* un tādējādi arī *EJN* ikdienas darbībā. Tiem būtu jāturpina strādāt, tostarp *Eurojust* valsts koordinācijas sistēmas (*ENCs*) satvarā, pie tā, lai noteiktu, kura no abām struktūrām ir labāk piemērota konkrētu gadījumu risināšanai. Attiecībā uz turpmākiem tiesību aktu priekšlikumiem, par kuriem būtu nepieciešams sniegt atsauksmes praktiķu līmenī, *Eurojust* un *EJN* vai jebkuru citu attiecīgu tiesu iestāžu tīklu varētu aicināt uz *COPEN* sanāksmēm jau agrīnā posmā, katru gadījumu izskatot atsevišķi, lai tie savlaicīgi sniegtu savu vērtīgo atzinumu konsultāciju procesa ietvaros.
2. *COPEN* būtu jā saglabā sava pašreizējā darba metodika, bet tai periodiski, pamatojoties uz esošo konkrēto kontekstu, būtu jāizvērtē, vai kopsapulces būtu jā rīko biežāk nekā vienu reizi pusgadā.